

Bjarni Gudnason (ed): Danakonunga
sogur. Skjoldunga saga, Knytlinga
saga, Agrip af sogu Danakonunga.
Islenzk fornrit XXXV. (Hid islenszka
fornritafelag, Reykjavik 1982

Historie/Jyske Samlinger, Bind Ny række, 16 (1985)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/ho/ho_nrk_0016-PDF/ho_nrk_0016_75355.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=75355>

pdf genereret den : 28/5-2008

af cistercienserne fra Ryd Kloster ved Flensborg fjord. Det drejer sig om Christoffer I.s. død 1259, hvorom det hedder: »He too apparently came to a violent end. Rumour has it that he was poisoned, and there is even a story that the abbot of Ryd, Arnfast, put poison into the host that he administered to the king«. (s. 7). Her savnes der en bemærkning om, at Niels Skyum-Nielsen har argumenteret for, at dette rygte var psykologisk krigsførelse og politisk propaganda fra regeringskredsens side (Kirkekampen i Danmark 1241-1290, 1963).

Sammenfattende kan man sige, at McGuire's bog udfylder det hul, som Edward Ortved efterlod sig ved sin død. Det er en god bog, som dog på nogle punkter kunne være blevet bedre, hvis McGuire havde slebet sin kildekritiske ragekniv noget mere. Et emne som klostrenes godshistorie gør forfatteren heller ikke så meget ud af. Men hvis man vil vide, hvad en middelalderlig munkeorden var, og hvordan de danske cisterciensermunke levede, og hvordan de opfattede sig selv, skal man læse McGuire. På dette punkt er han simpelthen langt bedre end danske historikere. Ligesom det er en fornøjelse at læse Umberto Eco's kriminalroman, er det en fornøjelse at læse McGuire. Og begge er de lærde medieallister, der bibringer deres læsere en liflig duft fra de senere års spændende resultater af udforskningen af middelalderens historie, filosofi og teologi.

Svend E. Green-Pedersen

Bjarni Guðnason (ed): *Danakonunga søgur. Skjöldunga saga, Knýtlinga saga, Ágrip af sögu Danakonunga. Íslenzk fornrit XXXV.* (Hid íslenzka fornritafélag, Reykjavík 1982)

Igennem århundreder har islændingene måtte finde sig i, at deres nations enestående litterære skatte blev udgivet af

fremmede, oftest med indledning og apparat på dansk. Siden 1933 har Island dog i serien *Íslenzk fornrit* haft udgaver med nýislandske kommentarer til en række klassiske oldislandske tekster. Nu får islændingene så en stille hævn: De islandske sagaer om Danmark og de danske konger bliver her udgivet med nýislandske indledninger og noter af Bjarni Guðnason. Så kan danskerne se, om de kan genfinde deres egen historie i den fremmede ikklædning. Som de fleste af mine læsere kan jeg hverken old- eller nýislandsk og har derfor de bedste betingelser for at give en forbrugervejledning til ligestillede:

Tekstkritisk bygger Guðnasons udgave på *Carl af Petersens's Søgur Danakonunga 1919*, som han kun har fundet ganske få anledninger til at afvige fra. Den ældre udgave var et rent tekstkritisk værk uden saglige eller litterærhistoriske kommentarer. Bjarni Guðnason bringer dels en oversigt over hele dette århundredes forskning; herfra kan den i islandsk ukyndige nemt finde de bibliografiske henvisninger til artikler og værker, der stort set er på sprog, vi er fortrolige med. Som fodnoter til selve den oldislandske tekst bringes endvidere fyldige henvisninger til andre historiske kildeskrifter (og især i sidste del af Knyttingsesaga noteres det, når sagaens særplysninger ikke findes hos Saxo). Det er her, jeg tror, en almindelig dansk historiker vil finde, at islandsk lader sig forstå! Man kan med udbytte lade Guðnasons annotationer supplere det mangelfulde apparat i *Ægidius's* sprogligt set fortrinlige oversættelse af *Knyttingsesaga* (1977), ligesom man kan få glæde af udgavens kort, specielt det over Venden.

Bindet med *Danakonunga søgur* indeholder for det første fragmenterne af den tabte Skjöldungesaga, som Guðnason identificerede i sin disputats (se anmeldelsen af oversættelsen nedenfor). For det andet Knyttingsesaga, der jo nok

er det værk, der umiddelbart vil interessere historikeren mest. Og til slut et lille skrift fra det sene trettende århundrede, som *Gustav Storm* udgav under navnet »Den oldnorske Saga om Danekonger-*ne*« (*Forhandlinger i Videnskabs-Selskabet i Christiania 1878 (Chria 1879)*), men som her kaldes *Ágrip af sögu Danakonunga*, »Uddrag af de danske kongers saga«, hvad der er en uheldig titel. Denne lille kongekrønike består af en række genealogiske og kronologiske oplysninger, hvoraf en del findes ordret gengivet i *Knytlingesaga*. Men da flere af krønikens navneformer og særoplysninger er typisk danske, lader det sig dårligt opretholde, at den skulle være et uddrag af *Knytlingesaga*, snarere har de to værker fælles kilde(r).

Vort århundredes historiske forskning i *Knytlingesaga* (*Curt Weibull: Saxo (Lund 1915)* og »*Knytlingasagan och Saxo*«, *Scandia 1976*, *Sven Ellehøj: »Omkring Knýtlingas kilder«*. *Middelalderstudier tilegnede Aksel E. Christensen (Kbh. 1966)*, *Rikke Malmros: »Blodgildet i Roskilde. Knytlingesagas forhold til det tolvte århundredes danske historieskrivning«*. *Scandia 1979*) er formodentlig bedre kendt for dette tidskrifts læsere end de senere års litterære stilundersøgelser. *Rolf Heller* har vist (*Laxdæla Saga und Königssagas (Halle 1961)*), at der findes et betydeligt stilistisk og ideologisk fællesskab mellem den »høviske« *Laxdølasaga* og *Knytlingesagas* selvstændige saga om *Knud den Hellige*. Denne grundlæggende stilistiske iagttagelse lader sig ikke anfægte, men kan tolkes på forskellig vis. *Peter Hallberg*, har suppleret stilbestemmelsen med egne iagttagelser og har på dette grundlag gjort sig til talsmand for en serie vidtløftige teorier (*Olafr Þórðarson hvítaskáld, Knýtlinga saga och Laxdæla saga. Ett försök till språklig författarbestämning. Studia Islandica 22 (Reykjavík 1963)*) samt debat med *Rolf Hel-*

ler i *Arkiv för nordisk filologi 1965* og *1967*) og i *Mediaeval Scandinavia 11, 1978-79*. Han hævder for det første, at *Laxdølasaga* er skrevet af *Snorres* slægtning, *Olaf Thordarson Hvítaskjald* (†1259), skønt hans bevismateriale højst tillader som formodning, at den kunne være skrevet af en person med tilknytning til denne godsejer-politiker. For det andet hævder *Hallberg*, at det førnævnte stilfællesskab skulle godtgøre, at *Laxdølasaga* og *Knytlingesagas* *Knudssaga* har samme forfatter og ikke blot fællesskab i skole. For det tredje hævder han, at den samlede *Knytlingesaga* trods sine store interne stilforskelle må være skrevet af een og samme forfatter – da jo en dygtig skribent kan skrive i flere stilarter! Stilkriteriet bruges således helt vilkårligt. Jeg tror, at enhver historiker, som læser *Hallbergs* førnævnte arbejder omhyggeligt igennem vil finde med mig, at hans slutninger ikke er bindende. Det er metodisk sundere at fastholde, at *Knytlingesaga* er en stilistisk meget ujævn kompilation, hvis redaktør er ukendt, ligesom de fleste forfattere af dens enkelte stykker. Hvad der står fast, er alene, at der er stilistisk fællesskab mellem *Laxdølasaga* og to partier af *Knytlingesaga*, nemlig dels den velkomponerede, psykologisk fine *Knudssaga*, dels den kompositorisk løsere og snakkesaligt »høviske« beretning om *Knud Lavard* og hans forældre; om dette fælles stilpræg skal forklares som fælles skole eller fælles forfatter, er ikke blevet videnskabeligt afgjort endnu. *Bjarni Guðnason* godkender imidlertid *Hallbergs* »resultater« og beriger selv forskningen med en uberettiget forfattertilskrivning, idet han foreslår, at den afsluttende kongekrønike, *Ágrip af sögu Danakonunga*, skulle være skrevet af en anden velkendt islandsk forfatter-stormand, *Sturla Thordarson*. Trangen til at forsyne anonymt overleverede værker med berømte forfatternavne skaber en

slags lærd digtning uden videnskabelig værdi.

Som hovedindtryk af Bjarni Guðnason's udgave står dog tilbage, at den er et fortrinligt arbejdsredskab også for den historiker, der uden at kunne old- og nyislandsk, men med støtte i Ægidius's oversættelse af Knytlingesaga vil forske i det tolvte århundredes Danmarkshistorie, eller for den, der med udgangspunkt i Claus Lunds neden for omtalte oversættelse af Skjoldungernes Saga vil studere den nordiske middelalders sagnverden.

Rikke Malmros

Skjoldungernes Saga. Kong Skjold og hans slægt, Rolf Krake, Harald Hildetand, Ragnar Lodbrog. Oversættelser ved Karsten Friis-Jensen og Claus Lund. Indledning og noter ved Claus Lund. (G. E. C. Gad, 1984). 97.60 kr.

Skjoldungernes Saga (Skjoldungasága) er et islandsk skrift om de danske sagnkonger fra Odins søn, Skjold, og formodentlig frem til Gorm den Gamle, affattet en gang før 1220. Det gengiver en islandsk variant af de sagn, som findes i de lidt ældre danske værker, Sven Aggesøns Danmarkshistorie, Lejrekongernes Krønike og Saxos Gesta Danorum. På Island blev partier af sagaen optaget i forskellige værker, ligesom den vel var kernen i de senere mere udsmykkede sagaer om Rolf Krake og Regnar Lodbrog. Endnu omkring 1600 fandtes der et håndskrift af Skjoldungernes Saga, men det gik tabt. Forskere fra Axel Olrik til Bjarni Guðnason har måttet hitte fragmenter af den gamle *Skjoldungasága* spredt rundt i den oldislandske litteratur fra Snorres Edda 1220 til Arngrímur Jónssons latinske genfortælling 1596. Fragmenterne er blevet udgivet samlet af *Bjarni Guðnason* (anmeldt ovenfor) og foreligger her oversat fra latin af *Karsten Friis-Jensen* og fra is-

landsk af *Claus Lund*. Skriftet afslutter den trilogi med islandske værker om Danmark, som Bodil Begtrup inspirerede til (*Knytlingesaga* 1978, *Jomsvikingerne Saga* 1979).

I betragtning af skjoldunge-overlevelseringens karakter kan det ikke undre, at Claus Lunds fortrinlige apparat (stor indledning, fyldige noter, slægtstavler og registre) fylder mere end teksterne selv. Claus Lund bygger stort set, men ikke ukritisk, på Bjarni Guðnason's arbejder og giver en grundig indføring i hele forskningen fra *Axel Olrik* (i *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1894) og *R. C. Boer* (i samme tidsskrift 1922), *Jakob Benediktsson* (i *Arngrímur Jonas, Opera latine conscripta Vol 4 (Introduction) Kbh. 1957*) og *Bjarni Guðnason: Um Skjoldungasögu (Reykjavik 1963)*. Det er en klar og inspirerende fremstilling af et kompliceret stof. Ved oversættelserne har man fulgt det princip ikke at harmonisere, men at gengive hvert fragments selvstændige stilleje. Det er der i hvert fald kommet nogle ypperlige danske tekster ud af.

Claus Lunds oversættelse af Skjoldunge-fragmenterne er mere entydigt videnskabelig end trilogiens øvrige værker, men er netop derigennem inspirerende og også god underholdning. For den, der vil studere det tolvte århundredes danske historiografi, giver dette fine lille skrift en nyttig indgangsnøgle, ligesom det åbner perspektiver tilbage til de heroiske digte hos angelsakserne og fremad, langt ind i den islandske saga- og sagnskat.

Rikke Malmros

Anders Sunesen: Hexaëmeron. Gengivet på danske vers af H. D. Schepele. Med en efterskrift af oversættelsen og Jørgen Pedersen. (G. E. C. Gad, 1985). 195,20 kr.

I disse år, hvor interessen for middelal-